

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

СЕРІЯ

“ВЧЕНІ ПРИКАРПАТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ”

ВИПУСК 2

ІВАН АНТОНОВИЧ КЛИМИШИН

ПОКАЖЧИК ПУБЛІКАЦІЙ

Івано-Франківськ
2003

Іван Антонович Климишин: Показчик публікацій / Упор.: М.В. Бігусяк, І.Ю. Шимків. Відпов. ред. серії М.В. Бігусяк. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – (Серія “Вчені Прикарпатського університету”, вип. II).

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника*

Відповідальний редактор серії: директор Наукової бібліотеки Прикарпатського університету ім. В. Стефаника кандидат філологічних наук, доцент **М.В. Бігусяк**.

Упорядники: директор Наукової бібліотеки Прикарпатського університету ім. В. Стефаника кандидат філологічних наук, доцент **М.В. Бігусяк**, завідувач довідково-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки Прикарпатського університету ім. В. Стефаника **І.Ю. Шимків**.

Автор вступу: **З.І. Горішний** – кандидат педагогічних наук, доцент Івано-Франківського ІІПО.

У бібліографічний показчик увійшли наукові студії та інші праці професора кафедри теоретичної і експериментальної фізики Прикарпатського університету ім. В. Стефаника Івана Антоновича Климишина, які були надруковані з 1953 по 2003 рік. Назви праць та їх бібліографічний опис подаються на мові публікації матеріалу.

© Наукова бібліотека Прикарпатського університету
ім. В. Стефаника, 2003.

© Видавництво “Плай” Прикарпатського університету
ім. В. Стефаника, 2003.

ЗМІСТ

Від упорядників.....	6
<i>З.І. Горішний. Через терни до зір.....</i>	8
Монографії.....	13
Рецензії.....	13
Підручники, навчально-методичні посібники, науково-популярні книги.....	14
Найважливіші наукові статті.....	16
Окремі публіцистичні матеріали.....	20
Інтерв'ю.....	22
Публікації про Климишина І.А.....	23

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Климишин Іван Антонович (17.1.1933, с. Кутиска Кременецького повіту, тепер Лановецького р-ну Тернопільської обл.) – український учений-астроном і педагог. Дійсний член Наукового Товариства ім. Т.Шевченка (1992), академік Академії наук вищої школи України (1993), член Міжнародного Астрономічного союзу (1964). Кандидат фізико-математичних наук (1961). Доктор фізико-математичних наук (1971). Професор (1980). Заслужений працівник вищої школи (1988). Нагороджений орденом “За заслуги” III ст. (2000), медаллю “Ветеран праці” (1985). Відмінник освіти України (2000). Почесний член “Просвіти”. Почесний член Української Астрономічної Асоціації (2000).

Екстерном закінчив СШ № 8 м. Львова (1950), фізичний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка (1955) та аспірантуру за спеціальністю “астрофізика” (1958). Кандидатську дисертацію захистив у Київському університеті ім. Т.Шевченка (січень 1961), докторську – у Московському університеті ім. М.Ломоносова (вересень 1971). З лютого 1958 – молодший науковий співробітник Астрономічної обсерваторії (АО) ЛДУ, у 1958–1960 рр. – начальник станції спостережень штучних супутників Землі при АО ЛДУ, з 1961 – завідувач відділу астрофізики АО, наступні вісім років працює заступником директора АО з наукової роботи, у 1970–1974 рр. – зав. відділу. З серпня 1974 року до травня 1993 року – професор кафедри фізики Івано-Франківського педагогічного інституту (тепер – Прикарпатського університету ім. В.Стефаника). У 1993–1996 – зав. кафедри теоретичної фізики, 1996–1998 – зав. кафедри релігієзнавства. З 1998 р. – професор кафедри теоретичної і експериментальної фізики. Одночасно – з 1991 – професор Духовного інституту (тепер – Теологічної Академії) УГКЦ.

Основні результати наукових досліджень стосуються радіаційної космічної газодинаміки. Ввів у теорію газодинамічний показник адиабати газ-випромінювання (італійські фізики зразу ж, у 60-х роках, назвали цей параметр “*коефіцієнтом Климишина*”). Завдяки цьому стало можливим записувати закони збереження на фронті сильної ударної хвилі як в компактному вигляді, так і в теорії класичних ударних хвиль. Ввів формулу для шкали висот, що встановлюється в атмосфері зорі під дією періодичної ударної хвилі. Отримав наближений розв’язок задачі про структуру сильної ударної хвилі з урахуванням ефектів випромінювання. Оцінив ефективну температуру фронту такої хвилі. Дав оцінку зони іонізаційної релаксації за фронтом і зони прогріву перед фронтом ударної хвилі, що рухається в зоряній атмосфері. Разом з Б.І.Гнатиком отримав (1980) асимптотичну формулу, яка описує зміну швидкості руху нестационарної ударної хвилі в неоднорідному середовищі з довільним розподілом густини. Здійснив математичний аналіз питання про ефективність теплових хвиль у неоднорідних оболонках зір. Разом із С.А.Капланом отримав декілька розв’язків із теорії нестационарного розсіювання світла в середовищі з рухомою межею.

Автор 40 монографій, підручників і навчальних посібників та науково-популярних книг (з перевиданнями це загалом 53 книги), понад 100 наукових статей.

Як багаторічний член товариства “Знання” (з 1953 р.) для населення Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей прочитав близько 1500

науково-популярних лекцій. У різних газетах та журналах опублікував понад 100 науково-популярних та публіцистичних статей.

Був головою Комісії з астрономії при Міносвіти СРСР (1980 – 1981), віце-президентом Ради з підготовки астрономічних кадрів при АН СРСР (1976 – 1983), президентом Комісії з історії астрономії при АН СРСР (1981 – 1986). Двічі – у 1994 і 1995 рр. – Американський Біографічний інститут визнавав І.А. Климишина *Людиною року*. У 1993 р. ім'я "*Климишин*" присвоєно малій планеті ч. 3653 (обертається між Марсом і Юпітером), яку 25.04.1979 відкрив Микола Черних – співробітник Кримської астрофізичної обсерваторії НАН України.

ЧЕРЕЗ ТЕРНИ ДО ЗІР

*Будеш за Сонцем палким і зірками, що мірно кружляють
Ген у високості, стежити – значить ні завтрашня днина
Вже не піддурить ніколи тебе, ані ночі погідні.*

Вергілій “Георгіки”, 1, 424 – 426.

*Сама ж доброчесність випадає на долю тим,
Хто наставляє, виховує і невсипущою діяльністю
Вдосконалює свій дух.*

Сенека “Моральні листи до Луцілія”.

Життєвим кредо доктора фізико-математичних наук, професора Прикарпатського університету імені В.Стефаніка Івана Антоновича Климишина завжди були і є правда, бажання чесно служити людям, повага до свого роду і народу, палка любов до України.

Різносторонні уподобання, дух свободи, любов до рідної землі і хвала їй, сильна і принципова позиція, чесність і справедливість, повага до простої людини і висока духовність – це далеко не всі чесноти, що характеризують цю просту і скромну людину. Таким знають професора всі, кому хоч один раз пощастило з ним спілкуватися, тим більше – слухати його лекції, таким він запам’ятовується всім, хто турбується про гідність нашого народу, про його місце у світовій спільноті.

Батьки ювіляра, Антон і Ксенія Климишини, – прості, щирі, працьовиті і шановані люди – влітку 1942 року перебралися на хутір, що став для усієї їхньої родини острівцем добра, краси і духовності.

Півсфера зоряного неба вночі, блакитна глибінь неба вдень, чарівний спів птахів при сході сонця, зелень, що з ранньої весни з усіх боків обступала батьківську хату, а влітку – золото навколишніх полів мали благодатний вплив на ніжну душу дитини. Дитинство ж Івана Антоновича (зрештою, як і в багатьох його однолітків) було нелегким. Були і важка фізична праця на полі, і нестатки, хвороби, зокрема плеврит, який поступово “переріс” у туберкульоз легень.

Через принципову суперечку з директором середньої школи йому довелося посередині року залишити навчання у 9-му класі. Однак бажання довести, що українці нічим не гірші за своїх поневолювачів, надавало йому стимул здобувати освіту.

Як згадує професор, стати астрономом його спонукало передусім здивування, як це його батько, простий селянин, умів з точністю до декількох хвилин визначати час за положенням зір на небі у будь-яку пору року. Зрозуміло, формувалося також бажання глибше пізнати світ. І він, здавши екстерном екзамен і отримавши атестат зрілості, вступив на фізико-математичний факультет Львівського університету, який закінчив у 1955 році. Після цього були роки важкої роботи над кандидатською дисертацією і водночас робота в астрономічній обсерваторії – організація спостережень штучних супутників Землі. І саме в цей час – загострення хвороби.

Доречно відмітити, що свою наукову роботу І.А. Климишин розпочав ще 1952 року будучи студентом 3-го курсу і водночас обчислювачем Астрономічної обсерваторії Львівського університету (тут працював з вересня 1951 року на півставки). Це була його курсова робота “Про граничну густину білих карликів”,

яку він виконував під керівництвом Самуїла Ароновича Каплана. Цей відомий вчений і в подальшому був науковим керівником його роботи, зокрема як аспіранта. Згадана курсова робота опублікована у 1953 році. Отже, можна сказати, що ювіляр у цьому році відзначає 50-річчя своєї наукової роботи.

Він став спеціалістом з радіаційної космічної газодинаміки (певною мірою – її фундатором). Неабияким досягненням тут, напевне, можна вважати і те, що йому (у співавторстві з Б.І.Гнатиком) вдалося встановити асимптотичну формулу для швидкості нестационарної ударної хвилі, що рухається в неоднорідному середовищі. Так було “перекрито греблю” в публікації статей з цього питання (10-15 за рік), в яких “різними мовами” автори зазвичай повторювали передусім математичні основи наближених методів (а ці методи фактично були придатні лише у випадку однорідного середовища!).

На сьогодні професор І.А.Климишин – автор 53 (враховуючи перевидання, зокрема англійською і французькою мовами) монографій, підручників, навчальних посібників та науково-популярних книг, 100 наукових і близько 150 науково-популярних та публіцистичних статей. Серед монографій: “Ударні хвилі в неоднорідних середовищах” (Львів, 1972), “Ударные волны в оболочках звезд” (М.: Наука, 1984), “Очерки истории отечественной астрономии” – у співавторстві (К.: Наукова думка, 1992), “Історія астрономії” (Ів.-Фр.: Духовн. ін-т, 2000), “Астрономічна енциклопедія” – у співавторстві (Львів: ЛНУ, 2003).

Упродовж 25 років (1956 – 1981) І.А.Климишин був референтом Всесоюзного Інституту наукової і технічної інформації (ВІНІТІ), опрацювавши за цей час для Реферативного журналу “Астрономия” близько тисячі стислих заміток про статті, опубліковані в закордонних виданнях польською, англійською, німецькою та італійською мовами. Він був членом редколегій декількох наукових журналів і періодичних видань, зокрема таких, як “Историко-астрономические исследования”, “Проблемы космической физики”, “Земля и Вселенная”, “Світ фізики”.

Починаючи з 1953 р., йому довелося витратити багато часу, щоб надати певні консультації “відкривачам незнаних дотепер фізичних законів” і “творцям нових календарних систем” (у своєму записнику професор загалом налічує їх вже 191).

Зрідка згадує ювіляр те, як у 1975 р. упродовж двох тижнів йому декілька разів дзвонив голова Комісії з астрономії при Міністерстві освіти СРСР проф. В.В.Радзієвський, агітуючи від імені Міністерства перейти на посаду завідувача кафедри астрономії у Московському педінституті (була вакансія після смерті професора В.Набокова). Як у 1981 р. голова Ради з підготовки астрономічних кадрів при АН СРСР академік В.В.Соболев так само наполегливо агітував перейти на посаду завідувача кафедри астрономії Київського університету ім. Т.Шевченка. Але “поїхати так далеко від батьків, від рідного села хтось, можливо, й здатен, але я – ні!”. Найцікавіше, мабуть, те, що ювіляр у 1974 р. відхилив чотири рази повторену академіком Я.С.Підстригачем пропозицію перейти у створюваний ним науково-дослідний інститут на посаду завідувача відділом (з удвічі більшим окладом і перспективою “через три-чотири роки стати член-кором АН УРСР”). Він переїхав до Івано-Франківська, бо таким було бажання його батька: “Якщо ви обоє, брат і сестра, будете разом, нам легше буде доживати свої роки”. І ювіляр жодного разу не пожалкував, що виявив цей послух. Бо ж неодноразово всі чули, як він про

Івано-Франківськ каже: “Мій Принстон” (це – місто у США, в якому працював А.Ейнштейн).

Педагогічну роботу І.А. Климишин розпочав восени 1956 року як практикант, читаючи лекції і проводячи лабораторні роботи у значно більшому обсязі, ніж це вимагається від аспіранта. І хоча в подальшому йому, як хворому (з 1956 р.) кавернозним туберкульозом легень, участь у педагогічному процесі була фактично заборонена, все ж принаймні невеликий цикл занять йому вдавалося проводити (особливо його полюбили працівники і студенти географічного факультету ЛДУ). А коли восени 1973 року головний лікар Львівської обласної тублікарні В.М.Кишакевич прийняв рішення зняти його з тубобліку (орієнтуючись більше на самодисципліну хворого, ніж на реальний стан речей – бо ж каверна, хоча і прилікована, залишалася і є дотепер), нинішній ювіляр зміг з 1974 року розпочати педагогічну роботу (у повному обсязі) саме в Івано-Франківському педагогічному інституті.

За всі наступні роки він навчив і астрономії конкретно, і певною мірою життєвої мудрості близько трьох тисяч студентів. Проблемно будує свої лекції, дохідливо викладає матеріал, зокрема в історичному ракурсі, враховує індивідуальність кожного студента, глибоко поважаючи його. Постійно намагається розширити внутрішній світ студентів, організовує поїздки у Львівську астрономічну обсерваторію, у планетарії, по історично-культурних місцях України, зокрема в Кам’янець-Подільський, Дрогобич, Чернівці, у Пляшеву. Дуже любить мандрівки у гори (він неодноразово підіймався чи не на всі вершини Українських Карпат) і до цього заохочує всіх. За все це студенти люблять і поважають професора. Сьогодні його учні щиро вшановують цю поважну людину за запалені в їхніх серцях іскорки доброти, за його філософію людської гідності, за те, що навчив їх усвідомлювати безмежність і красу Всесвіту.

В усі роки життя ювіляра найблагодатнішим місцем для нього є рідна йому волинська земля – “370 метрів від Галичини і 8 кілометрів від витoku Збруча”. Батьківська хата, де він перебуває щоліта. Тут тиша порушується хіба що співом голосистих птахів, тут зринають в його пам’яті спогади про дитячі роки. Думки про те, що ось цими стежками-дорогами ходили його батьки, діди і прадіди, надихали і надихають його в роботі, зокрема над книгами. І практично всі вони написані саме тут, на батьківському хуторі “під час літніх канікул”.

Багато праці вклав професор у розвиток освіти в Україні. Він, зокрема, запропонував Концепцію розвитку астрономічної освіти у нашій державі. Створив декілька підручників і навчальних посібників для середньої і вищої школи. Всіляко сприяв становленню й вихованню кадрів вищої кваліфікації, зокрема, підготував 7 кандидатів наук та консультував двох із них, які стали докторами наук. Він був членом Спеціалізованої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій при Одеському університеті (1977–1982 рр.), такої ж ради у Прикарпатському університеті, був членом Експертної комісії ВАКу, 36 разів опонував при захистах дисертацій, з них чотирьох докторських (зокрема, у Москві, Петербурзі і Тарту).

Не зайвим буде зауваження, що автореферат своєї кандидатської дисертації ювіляр написав, перебуваючи в хірургічному відділенні Тернопільського облтубдиспансеру. Основні ж розділи книги, що стала його докторською дисертацією, – у Львівській облтублікарні та в санаторії “Гірське повітря” (с. Ворохта). Від звичного в таких місцях шуму “рятувався”, затикаючи вуха ватою, а поверх неї ще

пластиліном. Згадує він про це з єдиною метою: вселити віру і надію у серця і свідомість тих, хто потрапляє у такий лікувальний заклад.

З початку 90-х ювіляр – активний учасник становлення української державності. Виступає на мітингах і в пресі, бере активну участь у виборах як кандидат у народні депутати, висловлює свої роздуми щодо стану нашої духовності. У 1990–1991 рр. був членом Крайової Ради РУХу (і делегатом II з'їзду РУХу), членом обласної Ради Асоціації “Зелений світ”, членом виконкому обласної Ради.

Зміцнення української державності І.А. Климишин бачить в усвідомленні нами християнської істини: “Творець усього покликав нас бути у цьому світі українцями. Він очікує від кожного з нас примноження добра. І праця наша – святий обов’язок перед Ним”.

В Івана Антоновича дружна родина, він підтримує щирі стосунки і з сестрою і з усіма родичами. Має добру і працюовиту дружину. Разом вони виростили двох дочок, які вже мають свої сім’ї, свою улюблену справу – вони також педагоги. Тепер він допомагає своїм дітям у вихованні внучок. Для всіх у професора вистачає терпіння, уваги і доброти.

Якось він згадував: “Хтось мені сказав, що я ось написав стільки-то книжок і вже себе обезсмертив. Я йому відповів: чоловіче добрий, я ж астроном, і перед моїм внутрішнім зором мільйони і мільярди років проковзують наче сухий пісок поміж пальці рук – то про яке безсмертя ми говоримо?” Доречним буде додати ще й роздуми ювіляра в одному з його листів: “Подивуймося Сократові, який, попри всю свою мудрість, сказав – я знаю, що нічого не знаю”. Згадаймо Ньютона, який самому собі здавався хлопчиною, що захоплюється якщо йому іноді вдається знайти гладенький камінчик, тоді як океан істини, що простягся перед ним, залишається й надалі недосяжним”. Або в іншому листі – згадує Лапласа, який перед смертю повторював: “Те, що ми знаємо, нікчемно мале, те ж, чого не знаємо, незбагненно велике”. Полюбляє ювіляр нагадувати слова американського астронома Габбла: “Астрономія подібна до пастирського служіння”.

Всі згадані вище здобутки і визнання – результат важкої щоденної праці, аж до виснаження фізичних і духовних сил. І коли вже буває дуже важко, повертається він у село, до рідної домівки. Зустрінеється з близькими людьми, відвідає могили батьків і дідів, підніметься до маленької дерев’яної церкви, що височить на горбочку посеред села, візьме участь у службі Божій, співаючи в церковному хорі, і набирається нових сил, посилює бажання жити і творити. Його серце знову й знову наповнюється любов’ю і добротою, вірою в наше краще майбутнє. Він запалюється бажанням, попри всю втому (іноді й розчарування), і надалі віддавати себе улюбленій справі – написанню нових монографій, нових навчальних посібників.

Згадуючи пережите і передумане, ювіляр якось сказав: “Я дякую моєму і всіх та всього Творцеві за все. Зокрема й за те, що довелося хворіти. Бо ж перебування у лікувальних закладах мене певним чином змінювало, переконаний – у кращий бік. Я щасливий, що живу й працюю в Івано-Франківську. Тут я, образно кажучи, купаюся у морі доброзичливості. Маю підтримку від усіх рівнів влади, від моїх колег по роботі, від української астрономічної спільноти, очолюваної нашим земляком академіком Ярославом Яцківим”. Він часто повторює оте Франкове: “Праця єдина з недолі нас вирве – нумо до праці, брати!”

Так упродовж 70-ти років вершить своє земне життя прекрасна людина, залишаючи, ніби комета, за собою яскравий слід, розсипаючи перли духовності, правди, знань, добра і краси.

Тож міцного здоров'я Вам, вельмишановний ювіляре, невичерпної наснаги, багатого ужинку, щастя і благополуччя на довгі-довгі роки.

14.01.2003 р.

З. І. Горішний

кандидат педагогічних наук,
доцент Івано-Франківського ІППО.

МОНОГРАФІЇ

1972

Ударні хвилі в неоднорідних середовищах. – Львів: Вид-во Льв. ун-ту, 1972. – 171 с.

1984

Ударные волны в оболочках звезд. – М.: Наука, 1984. – 216 с.

1992

Очерки истории отечественной астрономии. – К.: Наукова думка, 1992. – 512 с. (у співавт.).

2000

Історія астрономії. – Івано-Франківськ: Духовний ін-т, 2000. – 652 с.

2003

Астрономічна енциклопедія / Ред. Климишин І.А., Корсунь А.О. – Львів: ЛНУ, 2003. – 521 с. (у співавт.).

РЕЦЕНЗІЇ

1978

Климишин И. А. Астрономия наших дней. – М.: Наука, 1976. – 456 с.

Рец.: Ефремов Ю. Н., Куликовский П. Г. Астрономия от альфы до омеги // Природа. – 1978. – № 4. – С. 147-148.

Климишин И. А. Астрономия вчера и сегодня. – К.: Наукова думка, 1977. – 256 с.

Рец. Рахлин И.Е. Новая книга по истории астрономии. – М.: Квант, 1978. – № 5. – С. 56.

1981

Климишин І. А. Небо нашої планети. – Львів: Вища школа. Вид-во при Львів. ун-ті, 1979. Рец.: Буткевич А. Скарби зоряного неба // Наука і суспільство. – 1981. – № 1. – С. 41.

1985

Климишин И. А. Релятивистская астрономия / Пер. с укр. – М.: Наука, 1983. – 208 с.

Рец.: Чернин А. Д. // Астроном. журнал. – 1985. – Т. 62. – Вип. 2. – С. 413.

**ПІДРУЧНИКИ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПОСІБНИКИ,
НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІ КНИГИ**

1965

Поговоримо про літочислення. – К.: Політвидав України, 1965. – 68 с.

1972

Цікава астрономія. – К.: Техніка, 1972. – 220 с. (у співавт.).

1976

Астрономія вчора і сьогодні. – К.: Наук. думка, 1976. – 288 с.

Астрономія наших днів. – М.: Наука, 1976. – 456 с.

Календар природи і людини. – Львів: Вища школа. Вид-во при ЛДУ, 1976. – 176 с.

1977

Астрономія вчора и сегодня / Перевод. с укр. – К.: Наук. думка, 1977. – 256 с.

1979

Небо нашої планети. – Львів: Вища школа. Вид-во при ЛДУ, 1979. – 204 с.

1980

Астрономія наших днів. – 2-е изд. – М.: Наука, 1980. – 456 с.

Релятивістська астрономія. – К.: Наук. думка, 1980. – 200 с.

1981

Календарь и хронология. – М.: Наука, 1981. – 192 с.

Перлини зоряного неба. – К.: Рад. школа, 1981. – 143 с.

1983

Астрономия: учебник для педагогических институтов. – М.: Просвещение, 1983. – 384 с. (у співавт.).

Календар природи і людини. – 2-е вид. – Львів: Льв. ун-т, 1983. – 176 с.

Релятивистская астрономия / Перевод. с укр. – М.: Наука, 1983. – 208 с.

1985

Атлас зоряного неба. – Львів: Вища школа. Вид-во при Львів. ун-ті, 1985. – 108 с.

Календарь и хронология. – 2-е изд. – М.: Наука, 1985. – 320 с.

1986

Астрономія наших днів. – 3-е изд. – М.: Наука, 1986. – 560 с.

Astronomie / Французькою мовою. – М.: Мир, 1986. – 416 с.

1987

Нариси з історії астрономії. – К.: Рад. школа, 1987. – 208 с.

Открытие Вселенной. – М.: Наука, 1987. – 320 с.

1988

Жемчужины звёздного неба / Перевод. с укр. – К.: Рад. шк., 1988. – 206 с.

1989

Релятивистская астрономия. – 3-е изд. – М.: Наука, 1989. – 288 с.

1990

Календарь и хронология. – 3-е изд. – М.: Наука, 1990. – 480 с.

Шкільний астрономічний довідник. – К.: Рад. школа, 1990. – 287 с. (у співавт.).

1991

Modern Astronomy / Перевод. с рус. – Гейдельберг: Спектрум, 1991. – 416 с.

Наука і релігія: протистояння чи взаємодоповнення? – Івано-Франківськ: Ін-т удоскон. вчит., 1991. – 41 с.

Элементарная астрономия. – М.: Наука, 1991. – 464 с.

1992

Календар і пасхалія. – Івано-Франківськ: Духовний ін-т, 1992. – 59 с.

Конспект лекцій з логіки. – Івано-Франківськ: Духовний ін-т, 1992. – 88 с.

Основи космології. – Івано-Франківськ: Духовний ін-т, 1992. – 51 с.

1993

Вчені знаходять Бога (Вступ до християнської апологетики). – Івано-Франківськ: Духовний ін-т, 1993. – 83 с.

1994

Астрономія. Підр. для педвузів. – Львів: Світ, 1994. – 384 с.

1995

Основи християнської віри. – Івано-Франківськ: Гімназія, 1995. – 176 с. (у співавт.).

1996

Астрономія: Практикум. – Львів: Світ, 1996. – 248 с.

Вчені знаходять Бога. – 2-е вид. – Тернопіль, 1996. – 83 с.

Календар і пасхалія з елементами хронології. – Львів: Місіонер, 1996. – 72 с.

Основи формальної логіки. – Івано-Франківськ, 1996. – 87 с.

1999

Актуальні проблеми календаря, хронології і пасхалії. – Івано-Франківськ: Духовний ін-т, 1999. – 40 с.

Вчені знаходять Бога. – 3-є вид. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999. – 96 с.

Основи космології. – Івано-Франківськ: Духовний ін-т, 1999. – 147 с. (у співавт.).

Фізика: астрономія (IX клас). Підручник // Освіта. – 1999. – 368 с. (у співавт.).

2000

Наші календарні проблеми. – Івано-Франківськ: Духовний ін-т, 2000. – 44 с.

2001

Календар і хронологія. – 4-е вид. – Івано-Франківськ: Нова ера, 2001. – 204 с.

Збагнути світ і себе в ньому. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2001. – 203 с. (у співавт.).

2002

Астрономія. Підручник для 11 кл. – К.: Знання України. – 2002. – 192 с. (у співавт.).

Календар і хронологія. – 5-е вид., доповн. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2002. – 232 с.

2003

Астрономія. Підручник для 11 кл. – К.: Знання України. – 2003. – 192 с. (у співавт.).

Зоряне небо України. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2003.

Основи пасхалії. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2003.

НАЙВАЖЛИВІШІ НАУКОВІ СТАТТІ

1953

Про граничну густину білих карликів // Бюлетень наук. студ. конф. Львів. ун-ту. – 1953. – Вип. 2, ч. 2.

О предельной плотности белых карликов // Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та. – 1953. – № 27. – С. 17-22.

Рассеяние света в сферических туманностях // Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та. – 1953. – № 27. – С. 11-16 (у співавт.).

1959

Астрономическая обсерватория Львовского ун-та (результаты обработки фотонаблюдений ракеты-носителя 3-го ИСЗ // Бюллетень СОН ИСЗ. – 1959. – № 6. – С. 21.

Графический метод расчёта видимости ИСЗ // Бюллетень СОН ИСЗ. – 1959. – № 8. – С. 3.

Некоторые замечания к методике обработки визуальных и фотографических наблюдений ИСЗ // Бюллетень СОН ИСЗ. – 1959. – № 3. – С. 15.

О корреляции наблюдаемой разности степени поляризации с угловым расстоянием соответствующих точек на небесной сфере // Астроном. журн. – 1959. – № 36. – С. 370 (у співавт.).

Ударные волны в оболочках звёзд // Астроном. журн. – 1959. – № 36. – С. 410 (у співавт.).

1960

К теории ударных волн в звёздных оболочках // Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та. – 1960. – № 31.

Теория рассеяния света в среде с движущейся границей // Астроном. журн. – 1960. – № 36. – С. 9 (у співавт.).

Некоторые замечания об излучении света ударными волнами в космических условиях // Астроном. журн. – 1960. – № 37. – С. 281 (у співавт.).

Сверхзвуковые течения газа в прозрачных оболочках звёзд // Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та. – 1960. – № 35-36. – С. 43.

Теоретическая формула для определения нарастания интенсивности излучения вспышки // Астроном. циркуляр АН СССР. – 1960. – № 208.

До теорії нестационарного розсіювання світла // Укр. фіз. журнал. – 1960. – № 5. – С. 620.

1962

К теории звёздных ударных волн // Астроном. журн. – 1962. – № 39. – С. 887.

К определению нарастания интенсивности излучения перед выходом ударной волны на поверхность звезды // Астроном. журн. – 1962. – № 39. – С. 1006.

О нарастании интенсивности излучения перед выходом ударной волны на поверхность однородной среды // Укр. фіз. журнал. – № 10. – 1962. – С. 1083.

Про розвиток фізики у Львівському університеті (До 300-річчя його заснування) // Вісник Львів. ун-ту, сер. фіз. – 1962. – Вип. 1(8). – С. 3.

1963

К расчёту скачков параметров на фронте звёздной ударной волны // Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та. – 1963. – № 39-40. – С. 11.

Некоторые замечания о роли эффектов излучения в теории звёздных ударных волн // Вопр. космогонии. – 1963. – Вып. IX. – С. 200.

О вероятности выхода кванта из среды с движущейся границей // Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-ту. – 1963. – № 39-40. – С. 18.

1964

О некоторых приближенных решениях уравнений газодинамики // Вопр. космогонии. – 1964. – Вып. X. – С. 146.

1967

Методы решения уравнений космической газодинамики // Пробл. косм. физики. – К., 1967. – Вып. 6.

О влиянии периодических ударных волн на распределение плотности в атмосфере пульсирующей звезды // Астрофизика. – 1967. – № 3. – С. 259.

Об эффективной температуре звёздной ударной волны // Вопросы астрофизики. – К., 1967. – Вып. 7.

Приближенные методы космической газодинамики // Пробл. косм. физики. – 1967. – Вып. 2. – С. 69.

1968

К теории нестационарных неадиабатических ударных волн // Астронометрия и астрофизика. – К., 1968. – №3. – С. 19.

К расчёту энергетического спектра релятивистских электронов в солнечных вспышках // Солн. данные. – 1968. – № 7. – С. 100.

О структуре ударной волны, движущейся в звёздной атмосфере // Астрофизика. – 1968. – № 4. – С. 257.

On the question of the origin of Planetary Nebulae // IAU Sympos. – 1968. – № 34. – S. 407.

Питання фізики зір і міжзоряного середовища // Вісник Львів. ун-ту. Сер. фіз.-хім.-мат. – 1968. – С. 61.

1969

О возможном источнике энергии вспышек звёзд поздних спектральных классов // Астрономия и астрофизика. – 1969. – № 8. – С. 30.

О срыве звёздной оболочки ударной волной // Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та. – 1969. – № 43. – С. 3.

О структуре и эффективной температуре ударных волн, движущихся в звёздной атмосфере // Звёзды, туманности, галактики. – Ереван. – 1969. – С. 145.

Метод розрахунку параметрів на фронті сильної ударної хвилі з випромінюванням // Вісник Львів. ун-ту, серія фіз. – 1969. – Вып. 5 (13). – С. 26.

1970

К теории ударных волн в движущейся среде // *Астронометрия и астрофизика.* – К. – 1970. – № 9. – С. 147.

К интерпретации некоторых особенностей спектра долгопериодических переменных // *Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та.* – 1970. – № 45. – С. 3. (у співавт.).

Релятивистские нестационарные ударные волны. // *Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та.* – 1970. – № 44. – С. 3.

1971

О высвечивании ударной волны, выходящей на поверхность звезды // *Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та.* – 1971. – № 46. – С. 3 (у співавт.).

Расчёт степени ионизации за фронтом ударной волны, движущейся в звёздной атмосфере // *Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та.* – 1971. – № 46. – С. 9 (у співавт.).

1972

On thermal waves in stars *Astrophys. Sp. Science.* – 1972. – № 16. – S. 432-436.

1973

On thermal waves in stars. II. *Astrophys. Sp. Science.* – 1973. – № 22. – S. 3-12.

Ионизационные волны в звёздах // *Пробл. косм. физики.* – 1973. – № 8. – С. 174.

О тепловых волнах в звёздах // *Астрофизика.* – 1973. – Т. 9. – С. 307.

1974

Стоунхендж – вычислительная машина каменного века (Об астроном. сооружениях жрецов Британии 2-го тысячелетия до н. э.) // *Наука и жизнь.* – 1974. – № 7. – С. 52-54., *Земля и Вселенная.* – 1974. – № 5. – С. 63-66.

Высвечивание ударной волны, выходящей на поверхность звезды // *Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та.* – 1974. – № 46. – С. 3 (у співавт.).

Замечание к теории ударных волн в звёздных оболочках // *Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та.* – 1974. – № 49. – С. 3-5.

Климишин І.А. Ионизационные волны в межзвёздной среде // *Проблемы косм. физики.: Респ. межвед. науч. сб.* – 1974. – Вып. 9. – С. 318 (у співавт.).

1975

К расчету параметров нестационарных релятивистских ударных волн // *Проблемы космической физики.: Респ. межвед. науч. сб.* – 1975. – Вып. 10. – С. 154-159 (у співавт.).

О движении релятивистских ударных волн в звёздных атмосферах // *Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та.* – 1975. – № 50. – С. 3-5.

О движении тепловой волны в политропной среде // *Циркуляр Астроном. обсерв. Львов. ун-та.* – 1975. – № 50. – С. 6-9 (у співавт.).

1976

“Математичний синтаксис” Птолемея (Уривок із книги “Астрономія вчора і сьогодні”) // *Друг читача.* – 1976. – 8 лип.

О тепловых волнах в звёздах // Проблемы косм. физики.: Респ. межвед. науч. сб. – 1976. – Вып. 11. – С. 140-144 (у співавт.).

1977

Астроспектроскопія // УРЕ. – 2-е вид. – Т.1. – 1977. – С. 282. УСЭ. – Т.1. – 1978. – С. 286.

Астрофізика // УРЕ. – 2-е вид. – Т. 1. – 1977. – С. 282-283. УСЭ. – Т. 1. – 1978. – С. 286.

О тепловых волнах в звёздах. 2. Газодинамическое приближение // Проблемы косм. физики.: Респ. межвед. науч. сб. – 1977. – Вып. 12. – С. 113. (у співавт.).

1978

О движении тепловых волн в неоднородной, бесконечно протяжённой среде // Проблемы косм. физики. Респ. межвед. науч. сб. – 1978. – Вып. 13. – С. 131-135 (у співавт.).

Горбацкий В.Г. Космическая газодинамика. – М.: Наука, 1977.

Рец. Климишин И.А. // Астроном. журнал. – 1978. – Т. 55. – № 5. – С. 1113-1116.

1980

Мартынов Д. Я. Курс общей астрофизики. – 3-е изд. – М.: Наука, 1979. – 640 с.

Рец.: Климишин И. А. // Астроном. журн. – 1980. – Т. 57. – № 5. – С. 1113-1116.

К расчёту скачков параметров на фронте сильной ударной волны, движущейся в оболочке звезды // Пробл. косм. физики. – Вып. 15. – К., 1980. – С. 142-147 (у співавт.).

1981

О законе движения сильных ударных волн в оболочках звёзд // Астрофизика. – 1981. – Вып. 17. – С. 547 (у співавт.).

О законе движения сильной ударной волны в неоднородной среде // Астрономический циркуляр АН СССР. – 1981. – № 1149.

Об эволюции тепловых возмущений в звёздах // Пробл. косм. физики. – 1981. – Вып. 16. – С. 109.

Об эффективной температуре ударной волны, движущейся в звёздной оболочке // Астроном. циркуляр АН СССР. – 1981. – №1149 (у співавт.).

Результат расчёта параметров ионизационно-диссоциационных ударных волн, движущихся в оболочках звёзд // Астрометрия и астрофизика. – 1981 (у співавт.).

1986

Шифр і код астрономічних таблиць: Нове прочитання календарного графіті із Софії Київської // Наука і суспільство. – 1986. – № 7. – С. 65-68.

1987

Физика космоса: Маленькая энциклопедия / Гл. ред. Р.А. Сюняев. – М.: Сов. энцикл., 1986. – 783 с.

Рец.: Климишин И. А. Листая “Физику космоса” // Природа. – 1987. – № 9. – С. 121-123.

1988

Астрофизика. Физическая энциклопедия. – Т.1. – М.: Сов. энциклоп., 1988. – С. 128-131.

ОКРЕМІ ПУБЛІЦИСТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

1988

Час тривоги, час дій: Про охорону навколишнього середовища // Прикарпат. правда. – 1988. – 29 лист.

1990

Асоціація викладачів вузів: Перебудова вищої школи // Прикарпат. правда. – 1990. – 27 лип.

Асоціація вузівських викладачів: Івано-Франківськ // Рад. освіта. – 1990. – 1 трав.

Потреба релігійного відродження // Людина і світ. – 1990. – № 9. – С. 13-18.

1991

Вдивляючись у таємничу безодню (про тайни буття на землі) // Наука і сусп. – 1991. – № 9. – С. 54-61.

1992

Незнання Бога є для держави найбільше лихо // Людина і світ. – 1992. – № 4. – С. 40-45.

1993

Тягар приземленості нашої // Рідна земля. – 1993. – № 44, 46, 47, 50, 51. – 1 жовт.

Історія сьогодні // Поліття. – 1993. – № 11-12.

Чи здолаємо Чорнобиль духовний? // “Просвіта”: Історія, постаті, чин. Матер. наук. конф., присвяч. 125-й річниці заснування “Просвіти”. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 136-146.

Щоб живою була душа // Галичина. – 1993. – 29 жовт., 3 лист., 9 лист.

1994

Будуємо собор наших душ // Галичина. – 1994. – 22 січ. – С. 7.

Коли народився Спаситель світу? // Наука і суспільство. – 1994. – № 1. – С. 60-64.

На порозі храму: філософсько-релігійні роздуми // Галичина. – 1994. – 17 груд., 24 груд. – С. 7-8.

Причасником мене прийми (Інтелігенція і церква) // Наша віра. – 1994. – № 10-11. – С. 6.

Такий-сякий, зате психоаналіз // Галичина. – 1994. – 23 лют.

Щоб не стати камінням під ногами у наших онуків... // Прикарп. правда. – 1994. – 1 січ.

Формування астрономічних понять у процесі нової концепції національної освіти.: Метод. рекомендації підгот. Горішний З.І. / Рец.: Климишин І.А. – Івано-Франківськ, 1994. – 23 с.

1995

Від сорому... заснути я не можу... (про національну свідомість) // Молодь

України. – 1995. – 15 верес.

Дуже сумно, що ми оглядаємось назад, а не дивимось вперед // Новий час. – 1995. – 25 листоп.

Надія і опора: релігія // Галичина. – 1995. – 4 жовт. – С. 7-8.

Чи здолаємо Чорнобиль духовний // Молодь України. – 1995. – 7 грудня.

1996

У своїй хаті – правда і життя // Молодь України. – 1996. – 7 березня.

Бачити добро в добрі (про головні принципи освіти в Україні) // Галичина. – 1996. – 3 лип. – С. 7-8.

Це – гріх, але й сміх! (роздуми про українське духовне покликання) // Вільне життя. – 1996. – 4 жовт.

Як людина почуває себе “на космічній сцені”? (про шкільну астрономічну освіту) // Рідна школа. – 1996. – № 3. – С. 57-58.

1997

Благодать... // Наша віра. – 1997. – № 9. – С. 9.

Комета Хейла-Боппа... // Західний кур'єр. – 1997. – № 14. – С. 7.

Не будьмо дітьми розумом // Галичина. – 1997. – 8 лют. – С. 7-8; 11 лют. – С. 7-8.

Про концепцію освіти в Україні // Освіта України. – 1997. – № 1. – С. 3.

У кого “ключі від раю”, або Про безмежність милосердя Господнього // Молодь України. – 1997. – 14 жовт. – 4 грудня. – С. 2.

Ще раз про справи календарні // Нова зоря. – 1997. – 22 квіт. – С. 4.

1998

Вітрам майбутнього назустріч // Нова зоря. – 1998. – № 26-27. – С. 11; № 28-29. – С. 11.

Між Сціллою і Харібдою // Галичина. – 1998. – 3 лют. – С. 7-8; 7 лют. – С. 7-8.

Остерігаємось “нових євангелій” // Нова зоря. – 1998. – № 41-44.

2001

Імена – як ангели над долями // Галичина. – 2001. – 20 січня.

Видатні вчені декларували свою віру в Творця – чому і навіщо? // Мандрівець. – 2001. – № 5-6. – С. 66-68.

Різдво Христове спільно з усім світом? // Галичина. – 2001. – 24 квіт.

У всіх християн – спільна Пасха? Це трапляється не завжди (2001 року відзначають разом) // Галичина. – 2001. – 14 квіт.

2002

Крізь призму вічності (Всесвіт і людина) // Нова зоря. – 2002. – № 14.

У чому сенс життя? Одвічні питання крізь призму природознавства // Галичина. – 2002. – 10 січ.

ІНТЕРВ'Ю

1988

Зоряна доля (інтерв'ю з професором І.А. Климишиним вела Н. Ясинська) // Прикарпат. правда. –1988. – 25 груд.

1996

Йти своєю стежкою, до свого Творця (інтерв'ю Петра Парипи) // Західна Україна. – 1996. – № 11, 12.

Планета номер 3653 називається “Климишин” (інтерв'ю Тараса Пушика) // Експрес. – № 9. – 1996. – 7 берез.

Астрофізик зі світовим іменем не тільки віруючий (інтерв'ю Івана Крайнього) // Україна Молода. – 1996. – 26 берез.

Своєю стежкою до Творця (інтерв'ю Петра Парипи) // Галичина. – 1996. – 13 квіт.

1997

Від звіра до Бога (інтерв'ю з І.А. Климишиним) // Голос Лановеччини. – 1997. – 26 лип.

1998

Довгалюк В. Наш “перелітний птах” – в Кутисках (інтерв'ю з І.А. Климишиним) // Голос Лановеччини. – 1998. – 13 лип.

Іваненко Д. Візьміть на замітку “Світ науки” (інтерв'ю з І.А. Климишиним) // Галичина. – 1998. – 17 жовт. – С. 8.

Садовська Т. Іван Климишин: людина і планета (інтерв'ю з І.А. Климишиним) // Вільне життя. – 1998. – 3 берез.

Теленчі О. Можливо, нас вирощують як айстри (інтерв'ю з І.А. Климишиним) // Голос України. –1998. – 13 черв. – С. 10.

2000

Довгалюк В. Зорі над хутором академіка (інтерв'ю з І.А. Климишиним) // Голос Лановеччини. –2000. – 17 черв.

2003

Підозрюю, що зараз людство живе у щасливий період (інтерв'ю з професором І.А.Климишиним вела В.Заник) // Зах. кур'єр. – 2003. – 3 січ. – С. 6.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО І.А. КЛИМИШИНА

1986

Климишин І. А. (р. 17. 1. 1933) // Колчинский И. Г. и др. астрономы: Биограф. справочник. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 154-155.

1988

Перкатиюк Й. Прикарпатський Фламмаріон: про доктора фізико-математичних наук, професора Івано-Франківського педінституту ім. В. Стефаніка І.А. Климишина // Рад. освіта. – 1988. – 17 лют.

Верховна Рада України. Президія. Указ про присвоєння І.А. Климишину почесного звання Заслуженого працівника вищої школи УРСР // Прикарпат. правда. – 1988. – 11 листоп.

1996

Фарина І. Є така планета “Климишин” // Свобода. – Тернопіль, 1996. – 18 квіт.

2000

Просвіта: Івано-Франківськ – минуле і сучасне. – Кн. I / Ред. В.Бойко. – Івано-Франківськ: Сіверсія, 2000. – С. 119-120.

Довгалюк В. Іван Климишин: Я перетворив своє життя на пекло // Галичина. – 2000. – 5 серп. – С. 6.

2003

Климишин І. А. “Слава Богу за все. Амінь”: Роздуми на порозі свого 70-річчя (Про життя вченого-астронома, педагога, акад. Академії наук вищої школи України, члена Міжнародного астрономічного союзу, докт. фіз.-мат. наук, проф. Прикарпат. ун-ту) // Галичина. – 2003. – 16 січ. – С.10.

К-49 **Іван Антонович Климишин: Показчик публікацій** / Упор.: М. В. Бігусяк, І.Ю. Шимків. Відпов. ред. серії М.В. Бігусяк. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – (Серія “Вчені Прикарпатського університету”, вип. II).

В бібліографічний показчик увійшли наукові студії та інші праці професора кафедри теоретичної і експериментальної фізики Прикарпатського університету ім. В. Стефаника Івана Антоновича Климишина, які були надруковані з 1953 по 2003 рік. Назви праць та їх бібліографічний опис подаються на мові публікації матеріалу.

Інформаційно-бібліографічне видання

Упорядники:

Михайло Васильович Бігусяк
Івона Юрївна Шимків

ІВАН АНТОНОВИЧ КЛИМИШИН
показчик публікацій

Відповідальний редактор серії
Михайло Васильович Бігусяк

Старший редактор	О.П. Бойчук
Комп'ютерна верстка	В.Д. Яремко
Набір	А.Є. Стасинець
Літературний редактор	І.Ю. Шимків
Коректура	О.В. Ленів, М.І. Сплавник

Підписано до друку 17.01.2003. Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура “Таймс”.

Умов. друк. арк. 1,5. Обл.-вид. арк. 1,75. Тираж 75. Зам 480.

Видавництво “Плай” Прикарпатського університету
імені Василя Стефаника, 2003
76025, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
Тел.: 59-60-51